

Biển-Đức Đỗ Quang-Vinh

Sách Giảng Viên Diễn Ca

Mọi điều mắt thấy lòng ham chả từ
Mọi điều lòng vẫn ước mơ
Tôi hằng nuôi mộng chẳng hề cản ngăn.
Trong đời lao nhọc gian nan,
Tôi tìm được nỗi hân hoan tràn lòng.
Đó là Chúa tặng thưởng công
Cho tôi được hưởng sao không hưởng nào?
(GV. 2:10)

Lời Giới Thiệu

Người Việt Nam thích văn thơ. Thích làm thơ. Thích đọc thơ. Đã xây dựng nên một nền văn chương truyền khẩu rất độc đáo. Trong đó ca dao tục ngữ được truyền tụng từ đời nọ sang đời kia. Được sử dụng trong rất nhiều lãnh vực của đời sống như phương tiện rèn luyện trí tuệ. Như bài học giáo huấn trong gia đình. Như chuẩn mực các cư xử trong xã hội. Như kinh nghiệm trong công việc cày cấy làm mùa. Như tiếng ru giấc ngủ trẻ thơ.

Nhờ thể văn vần, nhiều tác phẩm đã được truyền tụng khắp nơi. Ngoài đời có Truyện Kiều, có Lục Vân Tiên. Trong đạo có ca vè Cự Sáo, có truyện thánh Alêxù diễn ca, có Ngắm Văn Côi Đức Bà...tại sao chưa có Kinh Thánh bằng thơ?

Thực ra thầy cả Lữ y Đoan đã thấu hiểu lợi thể của thơ ca. Từ thế kỷ 17, Ngài đã kỳ công biên soạn bộ Sấm Truyền Ca. Tiếc là chưa được phổ biến.

Nay tác giả Ben.Gs. Đỗ quang Vinh vừa thấu hiểu tâm hồn Việt nam, vừa thao thức muốn đem Lời Chúa đến cho tâm hồn người Việt, đã tiếp tục con đường thầy cả Lữ y Đoan, dày công dệt thơ cho Kinh Thánh.

Khi đem Kinh Thánh dệt thơ, tác giả biến Lời Chúa thành bài ca có âm vần, luật điệu, giúp đọc giả dễ đọc, dễ nghe, dễ thuộc và nhờ đó có đức tin. Như thánh Phaolô khẳng định: fides ex auditu, có đức tin nhờ nghe (Rm 10,17)

Không chỉ chuyển Kinh Thánh sang thể thơ, tác giả còn nhân dịp này ra công biến những khái niệm cao siêu thành bình dị, những lý luận phức tạp thành đơn sơ, những diễn tả trúc trắc thành mượt mà, khiến cho sứ điệp Lời Chúa trở nên gần gũi hơn.

Với nhiều công sức, tác giả đã hoàn thành chuyển thơ cho bộ sách Giáo Huấn của Cự Ước, mà Sách Giảng Viên là quyển cuối cùng.

Tôi trân trọng giới thiệu Sách Giảng Viên diễn ca của Ben.Gs Đỗ quang Vinh. Ước mong Lời Chúa dệt thơ là hạt giống tốt, gieo vào tâm hồn yêu thơ của người Việt nam như vào mảnh đất tốt, sẽ đơm hoa kết trái thành một mùa gặt dồi dào. Xin Chúa chúc lành cho công trình đáng quý này.

Châu sơn ngày 18 tháng 9 năm 2021

+Giuse Ngô quang Kiệt

Nguyên TGM Hà nội

Lời Thưa

Kính thưa quý độc giả

Chúng tôi diễn ca sách Giảng Viên cũng với dụng ý như 6 cuốn chúng tôi đã ấn hành trước đây là các cuốn: Thánh Vịnh Diễn Ca, Châm Ngôn và Khôn Ngoan Diễn Ca, Diễn Thơ sách Diễm Ca và Huân Ca, Sách Gióp Diễn Ca.

Nếu đọc nguyên-bản bằng văn xuôi, nhiều khi tối nghĩa, vốn gồm những câu rời-rạc kết nối lại thành mỗi chương sách, thì thật khó mà tiếp-cận được với tư-tưởng của tiền-nhân. Cho nên chúng tôi cố-gắng diễn lại theo thể thơ, ngoại trừ hoạ-hoãn buộc lòng phải dùng xen kẽ thể thơ tự do và cổ-phong với mấy câu dài nhưng có yêu-vận, còn hầu hết là thể lục bát như những câu ca-dao vẫn truyền miệng thông thường. Nghĩ rằng như vậy có thể sẽ giúp quý vị dễ-dàng thoả mãn phần nào nhu-cầu tìm về nguồn mạch-khai trong Thánh-Kinh.

Các sách này được xếp vào loại sách thi ca hoặc vào loại sách giảng huấn gồm 7 cuốn: Gióp, Thánh Vịnh, Giảng Viên, Châm Ngôn, Khôn Ngoan, Huân Ca, và Diễm Ca. Cuốn "SÁCH GIẢNG VIÊN DIỄN CA" này là cuốn thứ 7 trong bộ sách trên.

Khi diễn ca, chúng tôi dựa trên sách của Nhóm Các Giờ Kinh Phụng Vụ, và đối chiếu với các bản BIBLE FRANCAIS LOUIS SEGOND - INDEX trong mạng (<http://www.christianevents.mu/lire-bible-francais-louis-segond.html>), cuốn The Book of Jop in the Bible trong mạng (<https://www.catholic.org/bib>) và bản Latin Vulgate Bible trong mạng (<http://www.drbo.org/lvb/>)

Xin chân-thành tri-ân các tác-giả mà chúng tôi đã tham-chiếu và tham-khảo để hoàn-thành thi-tập DIỄN-CA này.

Trong niềm giao-cảm, xin được chia sẻ với quý độc-giả tâm-tình hiệp-thông cầu nguyện qua những vần thơ mà có lẽ chưa hẳn được quý vị hài lòng, chúng tôi rất mong được quý vị niệm tình lượng-thứ.

Canada, ngày lễ Sinh Nhật Đức Mẹ, 8 tháng 9 năm 2021

Tác-giả: Biên-Đức Đỗ Quang-Vinh

Viết trong những tháng thế giới hứng chịu thảm hoạ do đại dịch Covid 19 và tiếp theo là cuộc chiến giữa Thiện và Ác, giữa ma quỷ và thiên đàng

Sách Giảng Viên, một thoáng nhìn khái quát

1- Sách Giảng Viên vẫn còn khuyết danh.

a- Truyền thống Do Thái cho là của vua Salômôn vì:

* Người viết sách xưng tên Do Thái là Koheleth, con vua Đavit và làm vua cai trị Israel tại Giêrusalem, có thừa châu báu vàng bạc, cung phi mỹ nữ. Danh xưng này xuất hiện trước sau bảy lần (1: 1,2,12; 12: 8,9, 10) trong tác phẩm.

* Ông thường luận về sự khôn ngoan, điều thường xuất hiện trong sách Các Vua, và sách Châm Ngôn mà Vua Salômôn vẫn hay đề cập.

* Nhiều câu trong sách ứng với việc Salômôn chỉ viết sách ở tuổi già, ông ôn lại quá khứ, cảnh báo tuổi thanh xuân mà hướng về những ngày tháng cuối đời (1:1-18; 2:1-11; 11: 9-10; 12: 1-7).

b- Tuy nhiên không hẳn là thế

* Thực sự là tác phẩm được viết vào cuối thế kỷ thứ 3 trước Công Nguyên, trong khi Vua Salômôn trị vì khoảng năm 970 đến 931 trước Công Nguyên.

* Và chẳng, trong sách không có chỗ nào nói đến tên Salômôn, cho nên, có ý kiến cho rằng tác giả là một nhà thông thái ở Israel được kính trọng vì sự khôn ngoan, nhà thông thái này viết ra để tôn vinh Salômôn, và muốn cho độc giả học được những bài học từ cuộc đời Salômôn.

c- Mặc dầu vậy, nhà bình luận J Sildow Barster vẫn giữ lập trường: "Dù ai có nói ngược lại, chúng tôi kiên quyết cho rằng Salômôn là tác giả (Despite all that has been said to the contrary, we resolutely hold that he was Solomon. (Explore the Book).

2- Triết lý trong tác phẩm:

Có thể nói tác giả lấy sự sống và sự chết, với tất cả mọi sự kiện diễn biến trong cuộc sống, làm bối cảnh để ông triết lý về cuộc đời.

a- Sống và Chết: Con người ai cũng phải chết, tục ngữ Pháp vẫn có câu "L'homme est mortel". Quan niệm ấy vẫn là tư tưởng phổ cập vượt thời gian và không gian. Văn hóa Đông Phương không ra ngoài định đề ấy:

* Cuộc đời ngắn ngủi, biến đổi khôn lường, là mộng ảo tang thương:

"Nhân sinh thiên địa gian nhất nghịch lữ,
Có bao lăm ba vạn sáu ngàn ngày
Như thoi đưa, như bóng số, như gang tay."
(Cao bá Quát)

"Là một khúc ca do vị vua

(Nồi kê còn chưa chín
Giấc mộng đã mơ xong)
(Lã Đông Tân)

* Rải rác trong Sách Giảng Viên, tất cả chỉ là phù phiếm, mọi sự đều là phù vân hão huyền, chẳng có nghĩa lý chi. Tác phẩm mở đầu và kết thúc bằng nhận định, nêu lên như là chủ đề:

"Ông Cô-he-let nói:
Phù vân, quả thật Phù vân
Tất cả chỉ là phù vân hão huyền."
(GV 1:2; 12: 8)

"Ông Cô-he-let nói:
Quả thực phù vân
Thảy đều vô nghĩa, phù vân cả mà"
(GV 12:8)

* Điệp khúc ấy lập đi lập lại trong suốt tác phẩm. Vì vậy con người giành giật với cái chết. Trong cuộc đấu tranh này, con người ai cũng muốn lo tích lũy, cả tinh thần lẫn vật chất, tích lũy trí tuệ, tích lũy của cải. Nhân sinh quan là thế. Nó dựa trên cái nhìn vũ trụ quan với hai mặt làm nền tảng.

b- Triết lý lưỡng diện: Tác giả bày tỏ hai thái độ: bi quan yếm thế, và lạc quan hy vọng.

*** *Nhìn dưới ánh mặt trời hiện hữu***, câu nói ấy hầu như không đoạn nào trong sách là không lập lại, 28 lần cả thảy. Các điều ông Cô-he-let nói đều luôn luôn là: "Tôi nhận ra dưới ánh mặt trời". Dưới ánh mặt trời là thế giới hiện hữu, là thực tại. Nó đầy dẫy những đau thương, những bất công phi lý. Có kẻ giàu người nghèo, có tròng treó ngược đời, có công chính và gian tà, nhưng gian tà lắm khi lại sung sướng, kẻ giàu nhiều khi lại bất hạnh, người quyền thế xuống làm kẻ tôi đòi, kẻ ngu si lại leo lên chỗ ngồi chễm chệ, v.v...

"Trên lưng ngựa, kẻ tôi đòi
Leo lên chễm chệ đáng ngồi nghênh ngang.
Còn người quyền quý cao sang
Đi chân lếch thếch trong hàng bề tôi."
(GV 10: 7)

Thực tế nó là như thế. Thực tế ấy khiến ông bi quan hoài nghi, yếm thế, làm như muốn trách Trời sao lại như có vẻ bất công? Thực tế ấy là cái nhìn phản xạ, hời hợt của con người nói chung, khi chỉ biết hiện thực xảy ra trước mắt.

*** *Nhưng vượt lên trên thực tại hiện hữu ấy, là siêu hình, là bên trên mặt trời.***

Bên trên ấy là Đấng Tạo Hoá, là Thiên Chúa đã dựng nên muôn loài, là chủ thể điều khiển thực tại hiện hữu. Người không có tín ngưỡng, thì "chơi xuân, kéo hết, xuân đi, cái già sông sộc nó thì theo sau". Ông Cô-he-let cũng bảo rằng, lao nhọc vất vả một đời thì hãy vui đi kéo sau này "lại bảo tôi nào được vui?". Hãy tận hưởng tuổi thanh xuân:

"Bây giờ còn tuổi thanh niên
Hãy mau tưởng Đấng dựng nên thân mình!

Đừng chờ năm tháng qua mau!
Bấy giờ lại bảo tôi nào được vui?
Đừng chờ khi tắt mặt trời,
Mặt trăng tỉnh tú bầu trời tối tăm!
Và khi sau trận mưa dầm
Kéo mây tụ lại đen sẫm, tối um!"
(GV 12:1)

"Đừng chờ đến lúc tắt hơi
Trở về với đất,
Bụi đất hoàn nguyên.
Phàm nhân tay trắng đương nhiên
Trả Thiên Chúa khí tiền thiên của Ngài."
(V 12:7)

Nhưng với cái nhìn lên bên trên, ở ngoài mặt trời, ông có tín ngưỡng, ông bảo đó là quà tặng của Thiên Chúa ban cho, phải tận hưởng, tuy nhiên vui thì vui, hưởng thì hưởng mà cũng nên canh chừng:

"Thanh niên hãy hưởng tuổi xuân,
Tâm hồn hạnh phúc hân hoan tháng ngày!
Những gì mắt thấy đẹp, hay
Cứ theo ước muốn vui say thoả lòng.
Nhưng mà bạn phải biết rằng
Chúa đòi ra xử sót không điều nào!"
(GV 11: 9)

Hỡi người bạn đã nghe tôi!
Hãy tôn kính Chúa cao vời chí nhân!
Lệnh Người truyền hãy giữ tuân!
Ấy là đạo lý giới răn nằm lòng.
Trước toà phán xét chí công
Hành vi tốt xấu Chúa không loại trừ.
(GV 12: 13)

c- Từ triết lý ấy, chúng tôi thiết nghĩ kết luận rằng:

* Ở Sách Gióp, ông Gióp thể hiện là một tín đồ ngoan đạo. Ông dư thừa vật chất, cũng thất bại, đau khổ, tai ương, gánh bao nhiêu bất hạnh, cũng nản lòng than thân trách phận, trách Trời, nhưng ông nhận biết mình sai trái, và sám hối ăn năn, hết lòng tin cậy nơi Thiên Chúa chí nhân, chí công và ông được hạnh phúc viên mãn Chúa ban.

* Ở Sách Giảng Viên, ông Cô-he-let nhận chân thực tại, thực tại làm cho ông hoài nghi, yếm thế, đến mức coi tất cả mọi sự xảy ra trong cái thế giới hữu hình, dưới ánh mặt trời này đều là vô nghĩa, hư ảo, phù vân. Nhưng bằng nhỡn quan siêu hình, ông lý luận chung quy cũng là do định mệnh Thiên Chúa an bài, để đi đến kết luận: hãy kính sợ Thiên Chúa, tuân giữ giới răn của Ngài, hãy tin vào Thiên Chúa công bằng trong ngày phán xét cánh chung, ông kêu gọi mọi người hãy sống khôn ngoan có tri thức, và bảo rằng con người chỉ có khôn ngoan nếu biết tìm sự khôn ngoan ấy nơi Thiên Chúa.

Chương 1

[1] Đây là lời ông Cô-he-lét,
Con vua Đa-vít, làm vua ngụ tại đất Gia-liêm.

PHẦN THỨ NHẤT

Lời tựa

[2] Ông Cô-he-lét nói:
Phù vân! Quả thật phù vân!
Tất cả chỉ là phù vân, hão huyền!

[3] Dưới ánh mặt trời, triền miên vất vả,
Lợi lộc gì đâu mà phải khổ sở gian lao.

[4] Thế hệ này tiếp đến bao thế hệ khác,
Nhưng trái đất mãi mãi vẫn trường tồn.

[5] Hùng đông rồi lại hoàng hôn,
Trở về khởi điểm, hoàng hôn lặn chìm.

[6] Gió xuôi thổi hướng phía nam,
Vòng lên hướng bắc rồi xoay vòng vòng.

[7] Sông đều đổ xuống đại dương,
Đại dương thì vẫn mệnh mông chẳng đầy.
Nước đi, nước lại về ngay,
Trở về khởi điểm lấp đầy dòng sông,
Rồi lại tiếp tục ruối rong,
Đổ ra biển cả lưu thông chu kỳ.

[8] Khó khăn bất cứ chuyện chi,
Lâu thành nhàm chán, nói gì hơn đâu.
Mắt nhìn dẫu ngắm bao lâu,
Cũng không khác lạ, không sao hài lòng.
Tai nghe đến mấy cho cùng,
Cũng không háo hức mà hòng biết xa.

[9] Những gì đã có rồi ra sẽ có,
Chuyện đã làm, rồi cố làm ra
Dưới ánh mặt trời, chẳng chi là mới lạ.

[10] Nếu có điều chi há đáng nói:
"Coi đây, cái mới đây này!"

[11] Nhắc bao thế hệ tiên sinh,
Chẳng ai còn nhớ, vô tình quên ngay,
Cả ngay thế hệ hậu lai,
Cũng quên thế hệ trước đây của mình.

Đời sống của vua San-Môn (Sa-lô-môn)

[12] Tôi đây, tôi là Cô-he-lét,
Tôi đã làm vua cai trị Ít-ra-en
Tại Gê-ru-sa-lem, tôi ngự trị.

[13] Tôi đã chú tâm nghiên cứu kỹ bằng trí khôn ngoan,
Tìm hiểu mọi sự xảy ra trên thế gian,
Dưới bầu trời này, tôi hoàn toàn biết rõ:
Đó là công việc cực khổ nhọc nhằn,
Chúa bắt con cái loài người phải để tâm thực hiện.

[14] Tôi nhìn mọi việc làm ra
Dưới ánh mặt trời, chỉ là phù vân.
Thảy đều hư ảo suy tàn,
Như cơn gió thoảng đã tròng uống công.

[15] Sao uốn được cái đã cong?
Cái gì đã thiếu, đừng hòng đếm xong!

[16] Tôi hằng tự nhủ nghĩ rằng:
Những điều tôi biết cả sàng học khôn,
Chúa ban vô kể muôn vàn,
Các vua tiền nhiệm quản miền Gia-liêm
Cũng không sánh nổi, không bằng,
Tôi giàu kinh nghiệm, trí hằng khôn ngoan.

[17] Tôi đã chú tâm phân biệt đâu là khôn ngoan có tri thức
Tôi đã phân biệt được sự điên rồ ngu dốt dại khờ.
Chính việc này, tôi thấy cũng như bắt gió, chỉ là uống công.

[18] Khôn ngoan cho lắm đau lòng,
Biết nhiều cho lắm thì càng khổ đau.

Chương 2

[1] Tôi thăm nhủ: "Cứ đến đây!
Ta cho người hưởng thật đầy thú vui,
Cho người nếm đủ mọi mùi hạnh phúc!
Nhưng tất cả rồi cũng hư mất qua đi.

[2] Tôi vừa nói vừa cười khì:
"Điên rồi! Vô ích, vui gì mà vui!"

[3] Tôi rắc tâm để xác vùi trong men say lạc thú
Nhưng vẫn dặt tâm hồn theo trí khôn ngoan.
Tôi lao mình vào cuộc sống loạn cuồng điên dại,
Mong thấy được điều thiên hạ cho là phải, là tốt
Điều họ vẫn làm dưới đất vòm trời
Trong những ngày họ sống cuộc đời trần gian.

[4] Tôi làm những việc thật lớn lao,
Xây nhiều căn phố, vườn nho không sao kể hết

[5] Tôi lập hoa viên và những khu vườn thật rộng rãi.
Tôi trồng trong đó đủ mọi thứ cây ăn trái.

[6] Rồi tôi xây bể lấy nước tưới khắp rừng cây,

[7] Tôi mua về các tôi trai tứ gái,
Và mua cả đám gia nhân.
Tôi có cả một đàn súc vật:
Bò, bê, chiên cừu đông thật vô số,
Nhiều hơn hết mọi người sống trước tôi ở Gia-liêm.

[8] Tôi tích lũy bạc vàng và kho vô biên của cải
lấy trong kho báu các vua và của các tỉnh,
Tôi đã có các nam nữ ca sĩ trình diễn tôi nghe.
Tôi đã hưởng thụ bao lạc thú đê mê,
Tôi cũng có nhiều cung phi mỹ nữ.

[9] Nên tôi đã trở vượt và giàu có hơn ai,
Tôi từng trở vượt hơn người,
Tôi hơn hết cả những người Gia-liêm,
Họ đã đến ở trước tiên
Khi tôi chưa có ở trên đất này.
Tuy nhiên tôi vẫn khôn ngoan,

[10] Mọi điều mắt thấy, lòng ham chả từ.
Mọi điều lòng vẫn ước mơ,
Tôi hằng nuôi mộng chẳng hề cản ngăn.
Trong đời lao nhọc gian nan,
Tôi tìm được nỗi hân hoan tràn lòng.
Đó là quà tặng thường hằng

[11] Rồi nhìn những việc bấy lâu,
Công trình sức lực tổn hao đã làm,
Thấy rằng là công đã tràng,
Đều vô nghĩa dưới ánh chói chan mặt trời.

[12] Rồi tôi đưa mắt nhìn coi,
Để tâm suy nghĩ cuộc đời đại khôn.
Người lên kế vị để quân,
Hỏi xem có làm được hơn những gì?

[13] Người khôn hơn kẻ ngu si
Như so bóng tối, sáng thì lợi hơn.

[14] Người khôn mở mắt trần trần,
Kẻ đại nhắm mắt phải lẫn mò đi,
Đi trong tăm tối biết gì?
Theo tôi, hai kẻ cũng thì như nhau.

[15] Lòng tôi thầm nhủ bấy lâu:
Sở phận kẻ đại làm sao?
Thì tôi cũng thế, đâu nào khác chi!
Quả thật chẳng nghĩa lý chi!
Hảo huyền vô nghĩa khác gì phù vân!

[16] Bảo rằng: kẻ đại đáng nhớ chẳng quên?
Còn khôn cũng vậy, chẳng quên bao giờ.
Làm gì có chuyện đó ư?
Mọi điều sẽ xảy ra sao,
Đời sau chẳng nhớ, đi vào lãng quên.
Người khôn hay kẻ đại điên
Cũng đều phải chết bỏ quên đời đời.

[17] Tôi bèn chán ghét cuộc đời,
Với tôi, dưới ánh mặt trời
Đều là xấu cả, thấy đều phù vân,
Bỏ bao sức lực gian nan,
Uống công xe cát dạ tràng mà thôi.

[18] Công trình dưới ánh mặt trời,
Gian lao vất vả nay tôi chán rồi.
Bởi bao thứ ấy trong đời
Rồi đây cũng để cho người đến sau.

[19] Vì ai biết người ấy khôn hay dở?
Mà người ấy lại có thẩm quyền
trên những gì tôi đã khôn ngoan hết cách
để làm ra dưới ánh mặt trời,
Xét ra cũng là vô nghĩa chuyện đời phù vân.

[21] Quả thế, có người cả đời khôn ngoan
Đem hết tài trí mưu toan làm tốt.
lại trao cho kẻ chẳng vất vả chi,
Cũng thật vô nghĩa khác gì phù vân!

[22] Hỏi rằng sau khi khổ tứ lao tâm
Sẽ được lợi gì dưới ánh chói chan mặt trời?

[23] Người ấy suốt đời đau khổ,
bao công khó chỉ thấy có ưu phiền,
thậm chí cả đêm thức trắng,
lòng trí cũng chẳng được yên.
Chuyện này thật rõ hão huyền phù vân!

[24] Chính tôi đã nhận thấy rằng:
Đời người chẳng quý chi bằng nghỉ ngơi,
Chăm lo ăn uống tươi cười,
Hưởng vui thành quả của đời lao công,
Một đời vất vả nhọc lòng
Làm ra dưới ánh nắng hồng bình minh.
Ấy là Chúa ban cho mình,
Ấy là hưởng phúc Chúa dành cho ta.
Chính tôi cũng đã nhận ra
Thầy đều Chúa định cho ta hết rồi.

[25] Vì ai ăn uống vui chơi,
Mà không nhờ Chúa an bài cho ta?

[26] Ai làm đẹp ý Chúa ư?
Ngài ban tri thức để mà khôn ngoan.
Ngài cho đầy ắp hân hoan
Niềm vui sung sướng chứa chan cuộc đời.
Còn ai có tội, ôi thôi!
Phải gom tích lũy cả đời gian lao,
Ngài bèn lấy lại chuyển giao
Cho người công chính làm vui lòng Ngài.
Thế là cũng uống công thôi,
Đã tròng xe cát, chuyện đời phù vân!

Chương 3

Cái chết

[1] Dưới gầm trời thế gian này,
Thầy đều có lúc, đổi thay có thời:

[2] Một thời cất tiếng chào đời,
một thời lìa thế, phải rời chia tay.
Một thời xới đất trồng cây,
một thời để nhổ đẵn cây chặt cành.

[3] Một thời giết chết, chữa lành;
một thời phá đổ, nhiệt tình dựng xây.

[4] Một thời khóc lóc dứt dây
một thời phấn khởi vui vầy chứa chan.
Một thời ngao ngán thở than,
một thời nhảy nhót hân hoan vui cười.

[5] Một thời quăng đá, buông rơi
một thời lượm đá, một thời đi gom.
Một thời âu yếm hôn ôm,
một thời lại tránh ôm hôn, lạnh lùng.

[6] Một thời đi kiếm tìm lòng,
một thời đánh mất, mất không còn gì;
Một thời giữ lại bảo trì,
một thời lại bỏ vứt đi cho rời.

[7] Một thời xé rách tả tơi,
một thời vá lại dẫu tơi lại lành,
Một thời im lặng làm thinh,
một thời lên tiếng tỏ tình công nhiên.

[8] Một thời tha thiết thương yêu,
một thời thù ghét trăm điều đắng cay.
Một thời gây chiến gắt gay,
một thời buông oán bắt tay hoà đàm.

[9] Ích chi mà phải đi làm?
[10] Chúa giao công việc phải chăm hoàn thành.

[11] Mọi điều Ngài đã ban hành

Đấng Hằng Vĩnh Cửu quản cai muôn loài.
Trí khôn hạn hẹp loài người
Khôn dò khôn thấu việc Ngài tạo nên.

[12] Theo tôi còn phúc nào hơn!
Con người tận hưởng thanh nhàn an vui.

[13] Khi ta ăn uống nghỉ ngơi,
Đây là thành quả của đời lao công,
Đây là quà tặng nhưng không,
Đoái thương Chúa đã rộng lòng khấng ban.

[14] Tôi tin mọi sự Chúa làm
Sẽ tồn tại mãi chẳng thêm bớt gì.
Chúa làm vậy, để làm chi,
Để ta kính sợ tôn suy thờ Ngài.

[15] Điều gì đang có hiện nay
Vẫn là đã có từ ngày xa xưa.
Điều gì sẽ có đang chờ
Thì từng đã có bao giờ chữa hay.
Những điều xảy đến trước đây,
Chúa cho tái diễn từ ngày hôm nay.

[16] Tôi còn rõ tựa ban ngày
những gì dưới ánh gắt gay mặt trời,
nơi toà xét xử con người
những điều gian ác, trò đời bất công.

[17] Và tôi vẫn tự nhủ rằng:
dù người công chính hay hàng ác gian,
Chúa đều xét xử bất phân,
Vì Ngài đã định thời gian thi hành.

[18] Tôi thường thầm nhủ với mình:
Con người cũng chỉ là sinh vật hèn
Là loài Chúa đã dựng nên,
Chúa cho phải biết nhận chân phận mình.

[19] Đều cùng chung phận đoạn sinh,
Đều cùng sinh khí trở thành bụi tro.
Con người, loài vật một lò
Sống nay mai chết chỉ là phù vân.

[20] Thấy đều cát bụi phàm trần
Từ nơi bụi đất quy hoàn phù sa.

Con người sinh khí sẽ là đi lên
Còn như loài vật không tên
Ắt là sinh khí rải trên đất bùn?

[22] Và tôi đã thấy rõ hơn:
Con người vui hưởng với công việc mình
Sẽ vui thành quả xác minh
Hưởng phần xứng với công lênh đã làm
Nên khi người đã lìa trần,
Ai cho biết được sự còn xảy ra?

Chương 4

Đời sống tập thể

[1] Tôi nhìn dưới ánh mặt trời
diễn ra mọi chuyện ép người cô đơn:
kia coi họ cứ khóc than
mà không ai đoái, ủi an đỡ đần.
không ai lên tiếng can ngăn
để quân áp bức bạo tàn ra tay!

[2] Những người đã chết là may,
Họ còn có phước hơn ai hiện giờ.
Những người còn sống tro tro,
Những người đã chết phơi mồ nắng mưa.

[3] Chưa may bằng kẻ còn chờ
Nằm trong bụng mẹ vẫn chưa chào đời,
Vì chưa thấy những suy đồi
hiện ra dưới ánh mặt trời chói chan.

[4] Tôi còn thấy trong việc làm
con người vất vả, gian nan chẳng màng.
Họ đem hết cả tài năng
chỉ vì ganh tị quyết lòng trội hơn,
Nhưng rồi là cũng phù vân,
dã tràng xe cát cũng san tan tành.

[6] Một tay làm chỉ đủ ăn,
Có thời gian nghỉ an nhàn mà hay
Hơn là vất vả hai tay
công trình cực khổ hoá nay đã trảng.

[7] Tôi còn thấy nữa rõ ràng
Phù vân dưới ánh chói chan mặt trời:
Có người đơn chiếc lẻ loi,
Không con, thân thích, bạn đời cũng không,
Thế mà lao nhọc cực lòng,
Mắt nhìn của cải vẫn không ngớt thèm.
Không hề tự hỏi mình xem
Ta làm cực khổ là làm cho ai?
Dẫu biết tay làm hàm nhai,
Nhưng không thoả mái, rõ đời phù vân!

[9] Hai người chung sức thì hơn,
Cực nhưng thu nhập vẫn còn khá hơn.

[10] Ngã thì có kẻ đỡ lên.
Một mình mà ngã ắt bèn khốn thay!

[11] Hai người nằm ấm ai tày!
Một mình lạnh lẽo đêm ngày nằm không.

[12] Một mình dễ bị tấn công,
Hai người hiệp lực, chúng khôn đương đầu.
Như ba dây chảo chập vào
Đem mà chống đỡ lẽ nào đứt sao!

[13] Tuy nghèo nhưng trẻ khôn mau
hơn vua già dại nói vào chẳng theo.

[14] Dầu chàng trai đó khó nghèo,
Hay vừa thoát khỏi án treo nhà tù,
Chàng trai ấy chẳng phải ngu
Lên ngôi cai trị quốc gia có ngày.

[15] Tôi từng thấy hết những ai
bước đi dưới ánh mặt trời chiếu soi,
là chàng trai ấy lên ngôi
trị vì thay lão vua ngồi trên ngai.

[16] Dân đông tuy đã theo ngài,
Nhưng sau chẳng thấy mấy ai hài lòng,
Cũng là vô nghĩa phải không?

[17] Tiến về nhà Chúa Thiên Đàng
Hãy nên cẩn thận, tràn lòng tin yêu!
Lắng nghe tiếng Chúa cao siêu!
Đừng nghe kẻ đại làm điều xấu xa!

Chương 5

[1] Trước nhan thánh Đức Chúa Trời,
Đừng nên hấp tấp mở lời, hé môi,
Vì Thiên Chúa ngự trên trời
Còn ta dưới đất ít lời vắn hơn.

[2] Vì lao nhọc quá gian nan
Nên như kẻ dễ mất hồn chiêm bao
Mở miệng để nói tào lao
Nói nhiều năng lỡ biết đâu đại khờ.

[3] Đã nguyện hứa, chớ hứa bừa
Đừng nên lần lữa mà chưa thi hành!
Vì Ngài ghét tính gian manh
Ngài ưa những kẻ chân thành tín trung.

[4] Đã không khấn hứa thì đừng
Nếu mà không hứa thì càng tốt hơn.

[5] Chớ có bào chữa ngu đần,
Rằng tôi nhẹ dạ nên lầm lỗi thôi
Đừng rằng tôi chỉ giỡn chơi,
Kẻo mà mắc tội vì lời điêu ngoa.
Tại sao để Chúa giận ta,
Vì lời nói huỷ việc ta đã làm?

[6] Quả là mơ mộng vô tâm
Nói năng phù phiếm nói xàm chẳng nên!
Nhớ rằng Thiên Chúa uy quyền
Phải hằng kính sợ chớ nên khinh thường!

[7] Trong vùng thấy kẻ bất lương
Chèn người nghèo khó hết đường làm ăn
Chẳng còn công lý quyền dân

Vì khi người lớn nắm quyền,
Thì còn có kẻ bên trên ngó dòm,
Trên họ còn kẻ lớn hơn
Cũng nắm đầu họ, biết còn kêu ai?

[8] Hoa màu ruộng đất Trời cho?
Của chung, vua cũng sống nhờ ruộng nương.
Nếu vua ra sức hổ tương
Giúp dân cấy cấy, nước cường thịnh ngay.

Tiền bạc

[9] Kẻ ham tiền của dư thừa
Bao nhiêu cũng muốn chẳng vừa lòng tham.
Kẻ giàu giữ của chăm chăm
Ngày kia tay trắng có cầm được chi?
Chuyện đời chẳng nghĩa lý gì,
Cũng là ảo mộng, ấy là phù vân!

[10] Của nhiều thì lắm người ăn,
Chán vui nhìn của biết còn thú chi?

[11] Làm vất vả, sẽ ngủ khì,
Ăn nhiều, ăn ít cũng thì như nhau,
Nhiều tiền lắm của ngập đầu
Ngủ không yên giấc thấy đâu an bình?

[12] Tôi nhìn dưới ánh bình minh,
Chuyện làm tôi bức thấy mình buồn sao!
Đó là tiền của ngập đầu,
Hắn ta lại chuốc họa vào khổ thân.

[13] Đã vừa phá sản nghèo nàn,
Lại còn bị mất công ăn việc làm
Đến khi sinh được đứa con,
Bây giờ tay trắng hỏi con hưởng gì? (*)

[14] Lọt lòng mẹ, chẳng có chi,
Vào đời trần trụi ra đi cũng trần.
Trong đời lao nhọc gian nan,
Chết đi thử hỏi nào mang những gì?

[15] Đến làm sao thì lúc ra đi
Vẫn là như thế, có gì khác đâu!
Thật là uống hết công lao
Đa tràng xe cát có đâu khác gì?

[16] Đời người lắm nỗi sầu bi,
Khổ đau, tang tóc, suy vi chán chường.

[17] Chính tôi đã nhận thấy rằng:
Đời người chẳng quý chi bằng nghỉ ngơi,
Chăm lo ăn uống tươi cười,
Hưởng vui thành quả của đời lao công,
Một đời vất vả nhọc lòng
Làm ra dưới ánh nắng hồng bình minh.
Ấy là Chúa ban cho mình,
Ấy là hưởng phúc Chúa dành cho ta.
Chính tôi cũng đã nhận ra
Thầy đều Chúa định cho ta hết rồi.

[18] Tiền tài của cải làm ra
Ấy là Chúa thưởng ban cho đủ dùng,
Đó là thành quả lao công
Hãy đem tận hưởng cho lòng hân hoan!

[19] Bấy giờ cuộc sống thanh nhàn
Cuộc đời ngắn ngủi chẳng còn bận tâm.
Bởi vì Thiên Chúa viếng thăm
Cho hồn ta được ngập tràn niềm vui.

(*) chúng tôi không dịch là "Chịu đựng bao gian lao vất vả, để rồi chẳng mang theo được gì"
nhưng diễn dịch theo bản Latin Vulgate: "Pereunt enim in afflictione pessima: generavit
filium qui in summa egestate erit. Có nghĩa là: Vì họ chết trong đau khổ cùng cực, cho nên
khi họ **sinh đứa con, thì đứa con ấy** cũng sẽ nghèo cùng cực.

Chương 6

[1] Tôi nhìn dưới ánh mặt trời
Khổ đau đến với con người xảy ra.

[2] Có người được Chúa ban cho
Gia tài, vinh dự, tiền vô rất nhiều,
Muốn giàu muốn có bao nhiêu,
Chúa cho đầy đủ thiếu điều nào đâu.
Vậy mà chẳng hưởng chút nào,
Chúa cho người khác thế vào hưởng luôn.
Đúng là một dụ ngôn về sự giàu có.

[3] Nếu người trăm tuổi sống lâu,
Con đàn cháu đống vẫn rầu than van
Chết đi chẳng có mồ chôn,
Thai nhi chết yếu hằn còn phúc hơn.

[4] Thai nhi chết chẳng trống kèn,
Đi vào bóng tối, tuổi tên chìm rồi.

[5] Chẳng nhìn thấy ánh mặt trời,
Cũng không hề biết, việc đời chẳng hay.
Chính nó có phước gặp may,
Người kia chẳng được, bé này nghỉ an.

[6] Dù cho thọ hai ngàn năm,
Mà không hạnh phúc, sống làm chi ư?
Chết đi ai cũng về mồ,
Liệu đời sống ấy có là nghĩa chi?

[7] Gian lao khó nhọc làm gì?
Để nuôi cái miệng, chỉ vì miếng cơm.
Thế nhưng vẫn muốn, vẫn ham,
Chẳng hề thoả mãn vẫn thầm ước mơ.

[8] Người khôn so với kẻ khờ,
Hỏi rằng hăn chẳng lợi gì hay sao?
Người nghèo ngấm trước trông sau
Biết điều xử thế sẽ mau lợi nhiều.

[9] Cái mối trước mắt hiển nhiên
Thì nên bắt lấy hơn theo bóng mờ.
Chạy theo là chuyện nằm mơ,
Phù vân thật hão, rõ là công toi.

[10] Cái gì hiện hữu khơi khơi,
Đích danh tên đã định rồi từ lâu.
Con người thì hiểu ra sao?
Khó tranh luận với người nào mạnh hơn.

[11] Lắm lời sinh chuyện phù vân
Người hay chuyện hão, hỏi ăn giải gì?

[12] Nào ai tiên đoán được chi?
Đời người việc tốt có gì xảy ra?
Đời người chiếc bóng vụt qua,
Mặt trời chiếu sáng chói lòà, nhìn coi!

Chương 7

Phần thứ Hai

Lời Tựa

[1] Danh thơm vẫn tốt hơn dầu quý,
Ngày chết lại nhớ kỹ hơn ngày sinh.

[2] Dự tang lễ trọng hơn nghênh yến tiệc
Vì ngày tiễn biệt đời người,
Ta nên suy ngẫm đến đời hiện nay.

[3] Vui cười cho dầu ngất ngây,
Cũng không đáng kể bằng hay buồn rầu,
Vì khi thổ lộ lo âu,
Lòng ta tát được nỗi sầu cho vơi.

[4] Dạy người khôn ở nơi tang tóc,
Lòng kẻ dại ở chốn vui chơi.

[5] Nghe người khôn trách nặng lời
Hơn nghe kẻ dại ngọt lời ngọt ca.

[6] Tiếng cười của kẻ dại khờ,
Cành gai lách tách bấp lò khác chi!
Tiếng cười như vậy, cười khi,
Cũng là vô nghĩa khác gì phù vân.

[7] Nếu như áp bức người khôn
Khôn thành khờ dại, dại hơn ngu đần.
Nhận quà biếu xén làm thân,
Để làm hư hỏng, bất an tâm thần.

[8] Chờ xem kết cục việc làm
Hơn là vội xét dò thăm lúc đầu.

Việc làm nhẫn nại giờ lâu
Hơn là vội vội vàng vàng thành công

[9] Chớ mau tức giận tràn hông!
Người ngu giận mãi thì lòng bất an.

[10] Bảo rằng thời trước hay hơn,
Thời nay thua kém là khôn nổi gì?

[11] Khôn Ngoan quý hoá quá đi!
Đó là gia nghiệp, duy trì không ngơi.
Những ai thấy ánh mặt trời
Khôn Ngoan hữu ích chẳng đời nào quên.

[12] Quả là núp bóng khôn ngoan,
Khác nào núp bóng bạc tiền chớ che.
Nhưng thêm hiểu biết mọi bề,
Người khôn mới sống chẳng hề bận tâm.

[13] Ngẫm xem việc Chúa đã làm,
Khi Ngài đã uốn, khó làm cho ngay.

[14] Ngày nào mà gặp vận may,
Cứ vui tận hưởng ơn này Chúa cho.
Ngày nào mà gặp rủi ro,
Ngẫm xem hết thảy đều do Chúa làm.
Thế nên khi đã lìa trần,
Khó mà biết được chuyện còn xảy ra.

Xét lại quan điểm truyền thống về sự thưởng phạt

[15] Đời phù du của tôi ư?
Tôi từng thấy hết, quả là phù vân:
Có người đã sống chính nhân,
Thế mà chết sớm chẳng còn thấy đâu.
Có người gian ác sống lâu,
Dẫu làm điều ác khác nào gian manh.

[16] Cũng đừng sống quá ngay lành,
Khôn ngoan quá mức, sao đành huỷ thân?

[17] Đừng gian ác, chớ ngu dần!
Tại sao muốn chết sớm hơn tháng ngày?

[18] Tốt hơn nằm chắc điều này,
Điều kia đừng có buông tay để rời!
Vì người kính sợ Chúa Trời
Sẽ luôn nằm được cả hai một lần.

[20] Ở trên mặt đất cỗi trần,
Chính nhân làm tốt chẳng làm lỗi đâu.

[21] Phốt lò thiên hạ nói vào,
Kéo nghe đây tớ xì xào rửa nha!

[22] Lương tâm bạn biết rõ mà,
Bạn thường nguyên rửa người ta đấy mà!

[23] Khôn ngoan tôi đã nghiệm ra,
Nói rằng: tôi muốn sẽ là khôn ngoan,
Nhưng rồi cũng sẽ phù vân,
Cũng là hão cả, chẳng còn thấy đâu.

[24] Khôn ngoan thể hiện ra sao,
Xa vời sâu thẳm ai nào biết đâu?

[25] Tôi từng tìm hiểu bấy lâu,
Chú tâm nhận thức thế nào là khôn?
Nhận ra những kẻ ác gian
Quả là khờ dại mất khôn điên cuồng.

[26] Thấy rằng cái chết dẫu buồn,
Đàn bà cay đắng, nghiệt hơn đau lòng.
Trái tim là bể giăng tròng,
Vòng tay là xích trói gông con người.
Ai theo thánh ý Chúa Trời,
Mới hòng thoát khỏi tách rời nó ra.
Còn ai tội lỗi xấu xa,
Ắt là bị nó bẫy sa vào tròng.

[27] Giảng viên Cô-he-lét nói rằng:
Mỗi điều, mỗi chuyện tôi hằng kiểm tra,
Phải tìm cho được lý do
Nên tôi mới khám phá ra điều này.

[28] Nhưng còn điều nữa chữa hay:
Tìm người công chính, xưa rầy có ai?
Đàn ông vô số kiếm hoài,
Một ngàn mới thấy họa may một người
Đàn bà khỏi nói, thôi rồi!
Muôn người chẳng thấy có ai sánh cùng.

[29] Có điều tôi chỉ thấy rằng:
Con người Chúa dựng vốn lòng đơn sơ,

Chương 8

[1] Có ai như kẻ khôn ngoan
Có ai biết giải đa đoan sự đời?
Khôn ngoan khiến mặt sáng ngời
Làm cho cứng cõi hoá coi dịu dàng.

[2] Phần tôi, tôi có nói rằng:
Hãy tuân giữ lệnh Vua đang loan truyền,
Vì chưng bạn đã thề nguyện
Trước nhan thánh Chúa uy quyền chí tôn.

[3] Chớ mau rời khỏi long nhan!
Đừng dây với kẻ nói càn chê Vua!
Vì Ngài quyền thế có thừa
Làm theo sở thích chẳng chữa một ai.

[4] Lời vua tuyệt đối cao vời,
Nào ai có dám hỏi: "Ngài làm chi?"

[5] Kẻ tuân hành lệnh, sợ gì!
Sẽ không gặp phải việc chi chẳng lành.
Việc gì xảy đến cho mình,
Khôn Ngoan đều biết, đều rành thời cơ.
Biết rằng Chúa đến như mơ,
Để mà xét xử, nên lo sẵn sàng.

[6-7] Quả là hèn mọn hay sang,
Chúa phân xử, chẳng nề nang người nào.
Bất kỳ mọi chuyện ra sao,
Tuỳ thời Chúa đến ai nào biết đâu?
Đó là nỗi khổ đau đầu
Nặng nề tâm thức lo âu con người.

[8] Có sinh khí mới có đời,
Giữ gìn sinh khí ai người nín đây?

Đời là cuộc chiến gian nguy,
Chẳng ai được miễn phải đi hết đường.
Cho nên tội ác chẳng buông
Vẫn theo quân ác trọn đường chúng đi.

[9] Nhờ tôi theo dõi gấm suy
Chú tâm dưới ánh uy nghi mặt trời,
Thấy bao điều ấy trong đời
Ép nhau xâu xé, con người hại nhau.

[10] Tôi còn thấy nữa như sau:
Ác nhân được tụng kinh cầu, mộ hoa,
Từ nơi thành thánh đi ra
Chẳng ai còn nhớ chúng là ác nhân.
Đúng là một chuyện phù vân,
Thật là vô nghĩa chẳng hơn hão huyền.

[11] Ác nhân án phạt đương nhiên,
Thế nhưng án lệnh chẳng liền thực thi,
Cho nên kẻ dữ càng lì,
Tội càng chất chứa ố tì tà tâm.

[12] Có người tội ác cả trăm,
Thế mà họ vẫn sống nhản lạ đời.
Tuy nhiên, tôi nhận ra rồi,
Phàm ai kính sợ Chúa Trời chí tôn,
Thì Ngài ban phúc trường tồn,
Vì chưng họ biết kính nhan thánh Người.

[13] Còn người gian ác, thôi rồi!
Làm sao hạnh phúc? Cuộc đời bóng mây,
Ngày đời nó chẳng lâu dài,
Vì không kính sợ Chúa Trời chí tôn.

[14] Cũng còn chuyện nữa phù vân:
Chính nhân gặp chuyện ác nhân đã làm,
Ác nhân gặp chuyện chính nhân,
Ôi sao trông tréo khó phân, ngược đời!

[15] Cho nên dưới ánh mặt trời,
Tôi bèn ca ngợi nụ cười xốn xang.
Vì tôi đã nhận thấy rằng:
Đời người chẳng quý chi bằng nghỉ ngơi,
Chăm lo ăn uống tươi cười,
Hưởng vui thành quả của đời lao công,
Một đời vất vả nhọc lòng

Ấy là hưởng phúc Chúa dành cho ta.

Số phận

[16] Khi tôi chuyên chú soát rà
Tìm cho biết thế nào là khôn ngoan,
Ở trên mặt đất thế gian,
Con người lao nhọc lo toan đêm ngày.

[17] Tôi bèn nhận rõ điều này:
Thấy đều thể hiện do tay Chúa làm.
Con người dẫu có tận tâm
Chẳng sao khám phá cao thâm của Ngài.
Xảy ra dưới ánh mặt trời,
Khôn ngoan đến mấy, con người đành thua,
Ra công cũng chỉ bằng thừa,
Kỳ công của Chúa vẫn chưa hiểu gì.

Chương 9

[1] Những điều đã kể bên trên,
Chú tâm xem xét tôi bèn nhận ra:
Khôn ngoan, công chính thật thà,
Việc làm của họ không qua mắt Ngài.
Chúa thương ghét, họ chẳng hay,
Mọi điều đều ở trong tay của Ngài.

[2] Mọi người do Chúa an bài,
Cùng chung số phận được Ngài định cho,
Sạch trong hay tội nhờn nhờn,
Chính nhân hay kẻ bê tha gian tà,
Người hiền, kẻ dữ xấu xa,
Người dưng của lễ hay là chẳng dưng,
Người thề có hứa hay không,
Rủi may phần số ở trong tay Ngài.

[3] Xảy ra dưới ánh mặt trời,
Cuối cùng số phận mọi người cùng chung.
Cho nên những chuyện điên khùng,
Những điều gian ác chất chồng nhân tâm

Để rồi vào cửa tử thần xuôi tay.

[4] Chỉ người còn sống hiện nay
Mới còn hy vọng có ngày Chúa tha.
Xem như chó đứng sủa ma
Vẫn hơn sư tử, chết là hết luôn.

[5] Chết rồi chẳng biết vui buồn
Xuôi tay nhắm mắt, hỏi còn biết chi?
Người còn sống chẳng vô tri,
Biết mình sẽ chết nên suy xét mình.

[6] Chết rồi là hết thất tình,
Đi vào quên lãng vô hình trống trơn.
Yêu thương, ganh tị, oán hờn,
Thầy đều biến mất tiêu tan chẳng còn.
Muôn đời chẳng được dự phần
Xảy ra dưới ánh chói chan mặt trời.

[7] Vậy nên ăn uống vui tươi
Thoả thuê cho nở nụ cười chân tâm.
Bởi vì những việc bạn làm,
Chúa vui chấp nhận, Ngài ban phước rồi.

[8] Vậy ăn mặc đẹp đi thôi!
Mái đầu luôn phải toả hơi thơm đầu.

[9] Với người tay ấp gối đầu,
Hưởng vui hạnh phúc ngọt ngào Chúa ban.
Những ngày lao nhọc gian nan,
Đó là phần thưởng ủi an cuộc đời,
Những ngày dưới ánh mặt trời
Hưởng đi kéo mất vì đời bóng mây.

[10] Những gì bạn có trong tay,
Hãy làm hết sức kéo ngày mau qua!
Vì nơi âm phủ mở ra
Không còn hoạt động, nữa là lo toan,
Chẳng còn hiểu biết, khôn ngoan,
Không làm, khi chết hoàn toàn tay không.

[11] Tôi còn thấy dưới nắng hồng:
Nhanh chân không hẳn là mong giật cờ,
Mạnh tay không dễ thắng cơ,
Khôn ngoan không hẳn sẽ là no đâu,
Quán thông không dễ giàu mau,

Đều là số phận chung cho mọi người.

[12] Con người đâu biết thiên thời,
N như chim sa bẫy bị rơi vào tròng,
Cá bơi mắc phải lưới giăng,
Con người mắc hoạ bồng đưng đồ hồi.

Khôn ngoan và ngu dại

[13] Tôi nhìn dưới ánh mặt trời,
Còn điều quan trọng làm tôi vẫn buồn:
Chuyện liên quan đến khôn ngoan.

[14] Thành kia rất nhỏ thưa dân,
Ông vua hùng mạnh sai quân vây thành.
Xây công sự lớn phân ranh,
Sẵn sàng binh khí thành linh tấn công.

[15] Trong thành có kẻ xung phong
Cứu thành nhờ đã hết lòng khôn ngoan.
Nhưng ông lại rất nghèo nàn,
Chẳng ai nhắc tới không còn nhớ ơn.

[16] Sức mạnh chẳng bằng trí khôn,
Tôi thường nói thể chẳng còn phân vân.
Nhưng khôn của kẻ nghèo hèn
Bị đời khinh rẻ, chẳng thêm lẳng tại.

[17] Người khôn bình thản cất lời
Mạnh hơn tiếng quát của người chỉ huy,
Chỉ huy những lũ ngu si,
Phải la quát tháo lấy uy nắm quyền.

[18] Trí khôn mạnh hơn cung tên,
Một tên nội gián phá tan kế hùng.

Chương 10

[1] Con ruồi chết nổi lênh bênh

Tổn thương danh giá mất phần khôn ngoan.

[2] Người khôn lòng trí luôn luôn
Hướng theo lẽ phải con đường thẳng ngay.
Còn như kẻ đại đêm ngày
Hướng theo đường trái lòng đầy bất lương.

[3] Cả ngay những lúc đi đường,
Đứa ngu cũng chẳng bình thường nói năng,
Gặp ai nó cũng bảo rằng:
Coi đây, ta cũng là "thẳng mất khôn".

[4] Người trên cả giận nổi cơn
Thì đừng bắt mẫn vội hờn bỏ đi!
Nhớ rằng mềm mỏng nhu mì
Nhẹ nhàng bình tĩnh ít khi lỗi lầm.

[5-6] Tôi thường để ý xét xem
Dưới ánh mặt trời, điều bất hạnh thay!
Cấp trên có lỗi chẳng hay,
Đó là đứa dốt lên thay cầm quyền.
Còn người phú quý ngồi trên
Lại đưa xuống ghế thấp hèn phận tôi.

[7] Trên lưng ngựa, kẻ tôi đòi
Leo lên chễm chệ đáng ngồi nghênh ngang.
Còn người quyền quý cao sang
Đi chân lệch thếch trong hàng bề tôi.

[8] Kẻ đào hố tính bẫy nai
Nai chưa vào bẫy hẳn rơi xuống liền.
Kẻ nào phá phách đổ tường,
Ai ngờ rắn cắn bị thương bắp đùi.

[9] Kẻ ham đục đá nung vôi
Bất ngờ đá lại văng rơi lủng đầu.
Đốn cây tưởng dễ không sao,
Coi thường cây đổ, ngã nhào bể vai!

[10] Dao cùn không liếc không mài,
Đến khi dùng đến, cắt hoài chẳng xong.
Khôn ngoan hiểu biết quán thông,
Việc làm sẽ chóng thành công có ngày.

[11] Dụ răn mà không cao tay
Để cho răn cấm thì hay nổi gì?

Thốt lời đáng mẫn phát huy tình người,
Còn môi kẻ đại thì thôi,
Gãy cây gãy cối làm người suy vi.

[13] Mở lời toàn chuyện ngu si,
Kết câu chuyện cũng bất tri hảo huyền.

[14] Nói toàn những chuyện huyền thuyên,
Làm như thông biết căn nguyên mọi điều,
Thật ra nó chẳng biết nhiều,
Trí khôn nông cạn thiếu điều ngu si.
Nào ai cho nó biết suy:
Chết rồi có những chuyện gì xảy ra?

[15] Người ngu làm thờ không ra,
Đường lên thành phố biết là đường mô?

[16] Khốn cho người sống tối mò!
Khốn cho đất nước phải dò dẫm đi!
Một thẳng nhãi nhóc ngu si
Làm vua cai quản, trị vì quốc gia,
Sáng trưng mới tỉnh mắt ra
Đã lo chè chén bê tha dặc dài.

[17] Phúc cho người sống thành thời!
Phúc cho đất nước cơ ngơi huy hoàng!
Có vua tài đức cao sang
Cho dân hạnh phúc vui mừng khắp nơi,
Đúng giờ ăn uống nghỉ ngơi,
Tráng cường vì chẳng vui chơi sáng chiều.

[18] Biếng lười thì cột nhà xiêu,
Tay quai nhà dột có chiều mái tung.

[19] Muốn vui thì cứ tiệc tùng,
Rượu làm phấn khởi, tiền cung nhu cầu.

[20] Dẫu là tư tưởng trong đầu,
Cũng đừng nguyên rửa lâu bầu trách vua!
Dù trong phòng ngủ say sưa
Cũng đừng rửa kẻ dư thừa giàu sang,
Vì chim bay tới mọi làng
Cánh chim thuật lại lời vang tiếng đồn.

Chương 11

[1] Bánh, cơm hãy để nước trôi
Về lâu về dài, sẽ tìm lại ngay!

[2] Hãy đem của cải có đầy
Chia làm bảy tám cho tày như nhau!
Trên đời tai hoạ về sau,
Xảy ra bất chợt bạn đâu có ngờ.

[3] Mây trời ứ nước đổ mưa,
Cây nghiêng nam bắc nằm trơ chẳng dời.

[4] Chỉ lo đoán gió nhìn trời
Bao giờ gieo giống mà đòi mọc cây?
Cứ lo trông đợi ngấm mây,
Chẳng bao giờ thấy có ngày gặt đâu?

[5] Gió bay thổi tới hướng nào,
Muôn phương tứ hướng, ai nào biết đâu!
Trong lòng mẹ lúc cần bầu,
Thai nhi tạo biến thế nào biết đâu?
Muôn loài Chúa dựng làm sao?
Kỳ công Chúa dựng xiết bao lạ lùng!

[6] Sáng gieo hạt, chiều chớ ngừng
Vì đâu có biết thành công lần nào!
Cả hai đều tốt biết đâu,
Sáng chiều kết quả như nhau không chừng.

Tuổi trẻ và tuổi già

[7] Dịu thay ánh sáng huy hoàng!
Phúc thay được thấy ánh quang mặt trời!

[8] Ai mà sống thọ hơn người
Hãy vui tận hưởng ánh sáng tươi!

Những gì sẽ đến nay mai,
Đều thành vô nghĩa: những ngày phù vân.

[9] Thanh niên hãy hưởng tuổi xuân,
Tâm hồn hạnh phúc hân hoan thán ngày!
Những gì mắt thấy đẹp, hay
Cứ theo ước muốn vui say thỏa lòng.
Nhưng mà bạn phải biết rằng
Chúa đòi ra xử, sót không điều nào!

[10] Đẩy lui sầu não trong đầu,
Khử trừ đau đớn nhuộm vào xác thân,
Bởi vì tuổi trẻ ngày xuân,
Cũng là vô nghĩa phù vân hão huyền.

Chương 12

[1] Bây giờ còn tuổi thanh niên
Hãy mau tưởng Đấng dựng nên thân mình!
Kẻo tai ương đến thành linh
Chợt như kẻ trộm đợi rình biết đâu!
Đừng chờ năm tháng qua mau!
Bấy giờ lại bảo tôi nào được vui?
Đừng chờ khi tắt mặt trời,
Mặt trăng tinh tú bầu trời tối tăm!
Và khi sau trận mưa dầm
Kéo mây tụ lại đen sẫm, tối um!

[3] Người canh nhà sẽ sợ run,
Thanh niên vạm vỡ phải khò con lưng.
Các cô xay bột phải ngưng
Không còn xay tiếp vì không đủ người.
Các bà ghé mắt nhìn trời

[4] Bấy giờ cửa chẳng khép hờ,
Tức thì đóng lại khỏi cho ra ngoài.
Tiếng xay bột sẽ nguôi ngoai,
Từ từ nhỏ lại để rồi im re.
Bấy giờ nghe tiếng chim ca
Người ta thức giấc tỉnh ra sáng trời.
Các cô ca sĩ im hơi
Lặng nghe chim hát ca bài "bình minh".

[5] Đường lên con dốc chênh vênh,
Bước chân hụt hẫng rùng mình sợ run.
Hạnh đào trắng xóa đơm bông,
Những con châu chấu đáng trông nặng nề,
Bạch hoa hương vị chán phê,
Con người tiến đến bên lề ngàn thu,
Bên đường lằm lũi khăn xô,
Sụt sùi tấm tức giã từ tiếc thương.

[6] Đừng chờ đến lúc cuối đường,
bình vàng vỡ nứt,
chỉ bạc đứt rời,
chén vàng bể rơi,
vò vỡ bên suối,
ròng rọc gãy trục,
tuột xuống giếng khơi!

[7] Đừng chờ đến lúc tắt hơi
Trở về với đất,
Bụi đất hoàn nguyên.
Phàm nhân tay trắng đương nhiên
Trả Thiên Chúa khí tiên thiên của Ngài.

[8] Ông Cô-he-lét nói:
"Phù vân! Quả thực phù vân!
Thầy đều vô nghĩa, phù vân cả mà!"

Lời Kết

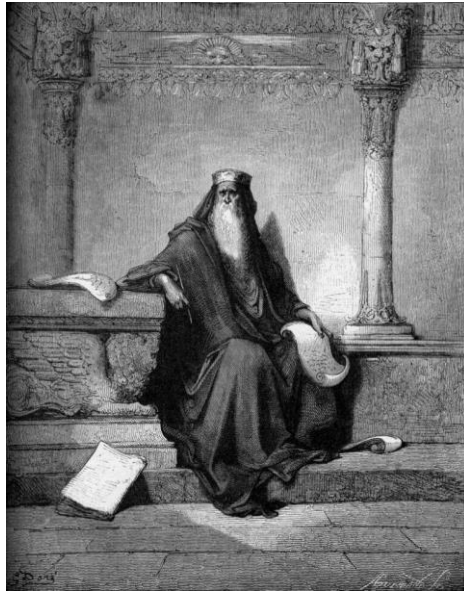
[9] Ông Cô-he-lét, bậc thánh hiền,
Dạy cho dân biết những điều khôn ngoan.
Ông suy ngẫm kỹ miên man,
Nên ông viết những châm ngôn răn đời.

[10] Ông tìm ý đẹp mọi lời

[11] Khắc nào mũi nhọn kim châm,
Khắc nào cột mốc kéo lằm đường đi.
Những lời vững chắc khôn bì
Của người mục tử chỉ vì đoàn chiên.

[12] Bạn là người con mẫn yêu,
Coi chừng sách vở bao nhiêu cho vừa,
Hoc cho lằm cũng vẫn thua,
Chỉ thêm mệt xác bằng thừa mà thôi.

[13] Hỡi người bạn đã nghe tôi!
Hãy tôn kính Chúa cao vời chí nhân!
Lệnh Người truyền hãy giữ tuân!
Ấy là đạo lý giới răn nằm lòng.
Trước toà phán xét chí công
Hành vi tốt xấu Chúa không loại trừ.

"Ai làm đẹp ý Chúa ư?
Ngài ban tri thức để mà khôn ngoan.
Ngài cho đầy ắp hân hoan
Niềm vui sung sướng chứa chan cuộc đời.
Còn ai có tội, ôi thôi!
Phải gom tích lũy cả đời gian lao,
Ngài bèn lấy lại chuyển giao
Cho người công chính làm vui lòng Ngài.
Thế là cũng uống công thôi,
Đã tròng xe cát, chuyện đời phù vân!"
(GV 2:26)